

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra biblických věd

Posudek vedoucího disertační práce

Jméno a příjmení doktoranda: Miroslav Pacifik Matějka

Titul disertační práce: Analýza biblické důvěry ve světě
Pentateuchu

Předložená disertační práce má biblicko-teologický charakter a zaměřuje se na téma, které je velmi významné nejen v Bibli samé, ale i pro čtenáře a interprety biblických textů v kterékoli době. Jak dokládá autor v psychologickém exkursu, důvěra dítěte k matce je základním lidským vztahem, na němž staví důvěra k dalším lidem i důvěra náboženská. Zkušenost důvěry (resp. její nedostatek, příp. absence) představuje principiální antropologickou zkušenost, která dospívajícího člověka do značné míry utváří a poznamenává pro celý život. Důvěra ve vztahu k Bohu i k lidem (příp. i k neživým objektům), jak ji vyjadřují biblické texty, patří tedy k podstatnému osobnostnímu rozměru věřícího člověka. Z tohoto důvodu je třeba zvolené téma disertační práce pro jeho aktuální a univerzální ráz vysoko ocenit.

Jelikož sledování tak frekventovaného tématu v celé Hebrejské bibli, resp. v celém Starém zákoně, by značně přesáhlo rozsah práce daného typu, autor vhodně vymezil okruh studovaných knih na Pentateuch, který je bezesporu jádrem starozákonního kánonu. A protože z biblických textů sice vychází, ale všímá si také, jak se téma důvěry odráží v dokladech o životě okolních staroorientálních kultur, hovoří v názvu své práce výstižně o „světě Pentateuchu“.

S vymezením tématu úzce souvisí výběr textů. Autor správnou úvahou dospěl k závěru, že bude nejvhodnější všimnout si pouze míst, kde je explicitní zmínka o důvěře, čili kde text objektivně o důvěře mluví. Počet míst, která o důvěře pojednávají implicitně, je natolik velký, že by práce příliš narostla, a zároveň by se jejich výklad nevyhnul úskalí jistého subjektivismu. Zmíněným zúžením byl autor postaven před další problém: Jak explicitní zmínky o důvěře v Pentateuchu uspořádat? Z možných řešení nakonec zvolil jako určující

hledisko jazykové, tj. uspořádání podle gramatických kořenů v hebrejštině a jim odpovídajících řeckých výrazů v Septuagintě.

V první části práce, nadepsané jako Úvod, se po zásadách transliterace užitých citací ve staroorientálních jazycích autor věnuje přehledně jednotlivým hebrejským kořenům (které někde nazývá kmeny – nejednotná terminologie!), a to všem vazbám, v nichž se vyskytují, a jejich možným významům (spíše než o teologickou analýzu se zde tudíž jedná o analýzu sémantickou). Následující přehled pak uvádí holé citace příslušných biblických textů, seřazené nejprve podle kořenů hebrejských a následně řeckých a pak podle jejich sémantické blízkosti. Úvodní část končí přehledem subjektů a objektů důvěry v Pentateuchu, což je další hledisko, které autor zvolil, podřízené ovšem hledisku jazykovému.

Ve druhé části, která tvoří těžiště celé práce, autor prochází jednotlivé texty a komentuje je se zřetelem ke studovanému tématu. Uspořádání této části se však v některých ohledech zdá být diskutabilní: hlavní rozdělení je podle dvou božských ctností, víry a naděje, což je evidentně zřetel morální teologie, autorem nijak blíže neobjasněný. V důsledku tohoto rozdělení autor nejdříve (v souvislosti s vírou) uvádí jako výchozí kořen hebrejský, kdežto v souvislosti s nadějí jsou pro něj výchozí kmeny řecké. Kromě toho se ve 2.7 objevuje pod nadpisem „Důvěra jako osobní důvěryhodnost“ stejný řecký i hebrejský kořen jako ve 2.1, tedy pod titulem „Důvěra vyvěrající z božské ctnosti víry“.

Pokud jde o vlastní komentář k vybraným textům, autor sice udivuje velkou šíří poznatků z oblasti textově kritické, z historie, archeologie, religionistiky, literární kritiky apod., ovšem metodicky se jeho práce jeví jako dosti nekonsistentní; spíše nežli systematickou analýzu připomíná pestrý kaleidoskop, který přináší celou řadu cenných a pozoruhodných, ale další utřídění vyžadujících postřehů. Ani zvolené téma se autorovi nedaří sledovat se stále stejnou soustředěností. Tento poněkud příkrý soud je ovšem nutno zmírnit konstatováním, že jde o texty opravdu značně různorodé, takže určitým metodickým kompromisům se tu stěží lze vyhnout. Navíc, v práci biblicko-teologické povahy není na hlubší analýzu jednotlivých textů i jejich kontextu dostatek prostoru, proto komentáře k nim budou mít vždycky do jisté míry podobu nehotových skic.

Za poměrně kvalitní syntézu celé práce považuji třetí část, která uvádí texty ještě jednou, ale tentokrát ve sledu, v jakém se vyskytují v Pentateuchu, a v kratičkém komentáři vyzvedá vždy (tučným tiskem zdůrazněný) charakteristický rys, jímž dotyčný text přispívá ke komplexnímu obrazu důvěry v Pentateuchu. Práce je opatřena obsáhlým poznámkovým

aparátem a bohatým seznamem bibliografie, přičemž obojí svědčí o autorově více než solidní orientaci v dané problematice a v neposlední řadě také o jeho mimořádné jazykové vybavenosti. Jeho čeština je kultivovaná, odbornost zde není na újmu čtivosti. Grafická úprava je velmi pečlivá, autor zasazuje citace pro názornost do rámečků a místo hebrejských a řeckých písmen volí jejich přepis do latinky. Nutno též ocenit, že nad obvyklý standard vybavil práci rejstříkem biblických citací. Několik běžných překlepů je záležitost vcelku zanedbatelná.

Disertační práce ThLic. Miroslava Pacifika Matějky, podle mého názoru, přes zmíněné nedostatky svou úrovní splňuje příslušná kritéria, a doporučuji ji proto k obhajobě. K případnému publikování bych však považoval za vhodné pořídit z ní obsáhlejší výtah.

V Praze 12. srpna 2011

doc. Josef Hřebík, Th.D., S.S.L.